ଶ୍ରୀମତୀ ଶୈଳ

ବନାମ

ଶ୍ରୀ ମନୋଜ କୁମାର ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ମାର୍ଚ୍ଚ 29, 2004

[ଆର୍.ସି. ଲାହୋଟୀ, ଅଶୋକ ଭାନ୍ ଏବଂ ଅରୁଣ କୁମାର, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ]

ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ, 1950 :

ଅନୁଚ୍ଛେଦ 227— ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଅଧିକାରିତା— ପାରିବାରିକ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ପତ୍ନୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଭରଣପୋଷଣ ପାଇଁ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା— ପରିସମାପ୍ତିରେ ବିଳମ୍ବ— ପତ୍ନୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦ୍ଵାରସ୍ଥ ହୋଇଥିଲେ—ଆବେଦନଟିର ତ୍ଵରିତ ସମାଧାନ ପାଇଁ ପାରିବାରିକ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଜାରି କରାଯାଇଥିବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ— ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଫଳାଫଳ ଆସିବାର ଦେଖାଗଲାନାହିଁ ଅବମାନନା ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରାଯାଇଛି— ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣି ତାରିଖରେ ପାରିବାରିକ ନ୍ୟାୟାଳୟର ପୀଠାସୀନ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ଡକାଇ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିଥିଲେ— ପତ୍ନୀ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ପାଇଁ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରି ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ପ୍ରଦାନ କରିନାହାଁନ୍ତି— ଦର୍ଶାଯାଇଛି, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 227 ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିକାରିତାକୁ ସଂଯମତା ଏବଂ ଯତ୍ନ ଏବଂ ସତର୍କତା ସହିତ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ, କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ନିହିତ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ମାମଲାରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଟେ— ଯଦି ଆବେଦନକାରୀ ଦ୍ଵାରା କରାଯାଇଥିବା ଦୃଢୋକ୍ତିର ସତ୍ୟତା ବିଷୟରେ ବିଶ୍ଵାସ କରାଯାଏ ଏବଂ ଯଦି ବିଶ୍ଵାସ ହୁଏ ଯେ, ବାରମ୍ବାର ଏହାର ଦ୍ଵାରସ୍ଥ ହେଉଥିବା ଜଣେ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ମହିଳା, ଅଭାବର ଶେଷପ୍ରାନ୍ତରେ ଅଛନ୍ତି, ଯଦି ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉକ୍ତ ପ୍ରତିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି, ତେବେ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିମାଣର ଭରଣପୋଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ଏବଂ ଏହାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ଅନୁପାଳନକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରିବାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ନିଜସ୍ଵ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ଅଛି— ହୁଏତ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣି ତାରିଖରେ ଏହିପରି ଆଦେଶ ପାରିତ କରିପାରିଥାନ୍ତେ— ଆବେଦନକାରୀ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ଵାରସ୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି —ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶରେ ଏପରି କିଛି ନାହିଁ ଯାହା ଦ୍ଵାରା ଆବେଦନକାରୀ ବ୍ୟଥିତ ଅନୁଭବ କରିପାରନ୍ତି— ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣି ତାରିଖରେ

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ଏବଂ ଜରୁରୀ ପ୍ରତିକାର ମାଗନ୍ତୁ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବ ରାୟ ବନାମ ରାମ ଚନ୍ଦର ରାୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, **[2003] 6 SCC 675 ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ।**

ଅପରାଧିକ ଅପିଲ ଅଧିକାରିତା : ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଆବେଦନ (ସି ଆର୍ ଏଲ୍) ସଂଖ୍ୟା 585/2004 ।

ସି.ଏମ୍.ସି.ପି. ସଂଖ୍ୟା 2960/2002 ରେ ଆହ୍ଲାବାଦ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 29.10.2003 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଆବେଦନକାରୀ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ନିମ୍ନଲିଖିତ ଆଦେଶ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା :

ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଅପିଲ ପାଇଁ ଅନୁମତି ମଞ୍ଜୁର କରିବା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଶୁଣାଯାଇଛି ।

ଏହି ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏକ ଅସାଧାରଣ କାହାଣୀ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଆବେଦନକାରୀ ଉତ୍ତରଦାତା ମନୋଜ କୁମାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଭାରତୀୟ ଦଣ୍ଡ ସଂହିତାର ଧାରା 376 ଏବଂ 328 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧର ଶିକାର ହୋଇଥିଲେ । ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ବିପଦରୁ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ, ଉତ୍ତରଦାତା ଆବେଦନକାରୀ ସହ ବିବାହ କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀ ମଧ୍ୟ ଏପରି କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଥିଲେ । ସୁଖୀ ବୈବାହିକ ଜୀବନର ସ୍ୱପ୍ନ ଶୀଘ୍ର ଏକ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନରେ ପରିଣତ ହେଲା କାରଣ ଆବେଦନକାରୀ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହି ଦୃଢୋକ୍ତିରେ ଆବେଦନକାରୀ ଖାନପୁର ନଗରର ପାରିବାରିକ ନ୍ୟାୟାଳୟ, ପ୍ରମୁଖ ବିଚାରପତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଭରଣପୋଷଣ ଲୋଡି ସି ଆର୍ ପି ସିର ଧାରା 125 ଅଧୀନରେ ଏକ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ଆବେଦନଟିର ପରିସମାପ୍ତିରେ ବିଳମ୍ବ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଥିଲା । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, ପାରିବାରିକ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନକୁ ଶୀଘ୍ର ସମାପ୍ତ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଅନୁଗ୍ରହ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଯେହେତୁ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିକାର ମିଳିନଥିଲା, ଆବେଦନକାରୀ ଏଥର ଉଚ୍ଚ

ନ୍ୟାୟାଳୟର ଅବମାନନା ଅଧିକାରିତା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ପାରିବାରିକ ନ୍ୟାୟାଳୟର ପୀଠାସୀନ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶକୁ ପାଳନ କରିନଥିବା ଅଭିଯୋଗ କରିଥିଲେ । 29.10.2003 ତାରିଖର ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଆଦେଶକୁ ପାଳନ ନକରିବା ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟିଗତ ମାମଲା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିବା ଦେଖି ନିଜର ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶକୁ ଜାଣିଶୁଣି ଅମାନ୍ୟ କରିଥିବାରୁ ଦୋଷାରୋପ ଗଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପାରିବାରିକ ନ୍ୟାୟାଳୟର ପୀଠାସୀନ ବିଚାରପତିଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ହାଜର ହେବାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି । ଆବେଦନକାରୀ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ଆଦେଶ ବିରୋଧରେ ଅପିଲ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ମାଗିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ହେଉଛି ଯେ, ଅବମାନନା କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ଆରମ୍ଭ ଠିକ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ତା 'ପରେ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରତିକାର ଦିଆଯାଇ ନ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଏକ କଷ୍ଟକର ପରିସ୍ଥିତିରେ ଛାଡ଼ି ଦିଆଯାଇଛି । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ସେ ଦାଖଲ କରନ୍ତି ଯେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ତାଙ୍କୁ ଭରଣପୋଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ଉଚିତ ଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କିଛି ପ୍ରତିକାର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବା ଉଚିତ ଥିଲା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବ ରାୟ ବନାମ ରାମ ଚନ୍ଦର ରାୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ, [2003] 6 SCC 675 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ରାୟ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉପରେ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଧାରା 227 ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଦତ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନର କ୍ଷମତାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି, ନିମ୍ନ ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟାଧିକରଣକୁ ଏହା କିପରି ଆଗକୁ ବଢିବ ସେ ବିଷୟରେ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ କରି ମାମଲା ଅନୁଯାୟୀ ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବାର କ୍ଷମତା ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ଅଛି ଏବଂ ନିମ୍ନ ନ୍ୟାୟାଳୟ କିମ୍ବା ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଯେପରି ନିଷ୍ପତ୍ତି କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ଉଚିତ ତାହା ମଧ୍ୟ ପାରିତ କରିବାର ଅଧିକାର ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ଅଛି । ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 227 ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିକାରିତା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ସଂଯମତା ଏବଂ ଯତ୍ନ ଏବଂ ସତର୍କତା ସହିତ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ହେବ, କିନ୍ତୁ ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ନିହିତ ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ମାମଲାରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଟେ । ଯଦି ଆବେଦନକାରୀ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଦୃଢୋକ୍ତିର ସତ୍ୟତା ବିଷୟରେ ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ ଏବଂ ଯଦି ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ ଯେ, ବାରମ୍ବାର ଏହାର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହେଉଥିବା ଜଣେ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ମହିଳା, ଅଭାବର ଶେଷପ୍ରାନ୍ତରେ ଅଛନ୍ତି, ଯଦି ଅଧସ୍ତନ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉକ୍ତ ପ୍ରତିକାର ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ କିମ୍ବା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାକୁ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି, ତେବେ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିମାଣର ଭରଣପୋଷଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେବା ଏବଂ ଏହାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶାବଳୀର ଅନୁପାଳନକୁ

କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରିବାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ଅଛି। ହୁଏତ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣି ତାରିଖରେ ଏପରି ଆଦେଶ ଦେଇପାରିଥାନ୍ତେ । କିନ୍ତୁ ଆବେଦନକାରୀ ବୋଧହୁଏ ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦ୍ୱାରସ୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 29.10.2003 ତାରିଖର ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅପିଲ କରିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । ଆକ୍ଷେପିତ ଆଦେଶରେ ଏପରି କିଛି ନାହିଁ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନକାରୀ ବ୍ୟଥିତ ଅନୁଭବ କରିପାରନ୍ତି । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶୁଣାଣି ତାରିଖରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ହାଜର ହେବାକୁ ଦିଅନ୍ତୁ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀକାଳୀନ ଏବଂ ଜରୁରୀ ପ୍ରତିକାର ମାଗନ୍ତୁ, ଯାହା ଯଦି ଯୋଗ୍ୟ ଅଟେ, ତେବେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ କାହିଁକି ମଞ୍ଜୁର କରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରିବାର ଆମର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ।

ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଆବେଦନକୁ ପରିସମାପ୍ତ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବ ।

ଏହି ଆଦେଶର ଏକ ନକଲ ତୁରନ୍ତ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ପଠାଯାଉ ।

ଆର୍.ପି. ଆବେଦନ ପରିସମାପ୍ତ ହୋଇଛି ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ।"

ଅନୁବାଦକ

କଲ୍ୟାଣକର ସାହୁ

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ